

Bachelorgradsoppgave

Risikofylt lek i barnehagen

Risky play in kindergarten

«Hvordan legges det til rette for risikofylt lek i utvalgte barnehager?»

“How is risky play organized in selected Kindergartens?”

Lars Emil Heggstad

BLU 360

Bachelorgradsoppgave i Førskolelærerutdanning

Lærerutdanning
Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2015

Forord

Gjennom mitt utdanningsløp har barns utfoldelse og utvikling blitt et felt som har interessert meg. Ved å oppleve at barnehagene setter grenser som hindrer barns utvikling, har dette vekket følelser i meg som gjorde valg av tema enkelt.

Jeg vil takke de som har hjulpet meg på veien til dette sluttproduktet. Først og fremst vil jeg takke intervjuobjektene for at de stilte opp på kort varsel. Uten deres hjelp ville det ikke blitt noe datagrunnlag i oppgaven. Jeg vil også takke Anette og Lars Kristian for korrekturlesing og god hjelp med teksten. Jeg vil også takke min veileder Anne Lise Sandnes Voll for god veiledning under hele prosessen.

Sammendrag

Formålet med temaet var å se nærmere på hvordan utvalgte barnehager tilrettelegger for barns risikofylte lek. Valget av tema ble gjort på bakgrunn av sikkerhetsfokuset som generelt har tredd frem i samfunnet. Noe som også barnehagen har blitt påvirket av.

Et annet mål ved å velge et slikt tema var å opparbeide kunnskap til hvordan man kan tilrettelegge for risikofylt lek i barnehagen. Noe som jeg ser på som relevant kunnskap når jeg skal tre ut i arbeidslivet.

Oppgaven vil bestå av en teoridel hvor jeg belyser teori som er relevant for problemstillingen.

Metoden som ble brukt for å danne et empirisk grunnlag var halvstrukturert intervju. Resultatene vil bli presentert og drøftet opp mot teorien i drøftingskapittelet. Hvor dette kapittelet danner grunnlag for en konklusjon. Mine funn antyder at de utvalgte barnehagene jobber tilnærmet likt med risikofylt lek. Hvor det er små forskjeller i grensesetting og aktiviteter der barn møter risiko. Man ser også at voksenrollen i risikofylt lek, spiller en avgjørende rolle

Innhold

1.	INNLEDNING	3
1.1.	Begrepsavklaring og avgrensing:	4
2.	TEORETISK TILNÆRMING.	4
2.1.	Lek og Motorisk Utvikling	5
2.2.	Naturbarnehage	6
2.3.	Reggio Emilia.....	6
2.4.	Risikofylt lek	7
2.4.1.	Betydningen av risikofylt lek.....	8
2.5.	Voksnes betydning for risikofylt lek.	9
2.6.	Det organisatoriske Isfjellet	10
3.	METODIKK	11
3.1.	Forskertilnærming.....	11
3.2.	Utvalg	12
3.3.	Valg av metode	12
3.4.	Etiske betraktninger	13
3.5.	Analyse	13
4.	RESULTAT.....	14
4.1.	Syn på barns risikofylte lek	14

4.2.	Tilnærming til Risikofylt lek	15
4.3.	Hvordan gis barna mulighet til risikofylt lek i deres barnehage?.....	16
4.3.1.	Lek med høyde og fart	16
4.3.2.	Lek med farlige redskaper.....	16
4.3.3.	Lekeslåssing	17
5.	DRØFTING.....	18
5.1.	Syn på barns risikofylte lek.	18
5.2.	Voksnes betydning for risikofylt lek.	19
5.2.1.	Grenser.....	20
5.3.	Risikofylt lek i barnehagene	20
5.3.1.	Lek med farlige redskaper.....	20
5.3.2.	Lek med høyde og fart.....	21
5.3.3.	Lekeslåssing	22
6.	KONKLUSJON	23
6.1.	Videre forskning.....	23
7.	LITTERATUR	24
8.	VEDLEGG.....	26
8.1.	Intervjuguide	26
8.2.	Samtykkeskjema	29

ANTALL ORD:9972

1. INNLEDNING

I denne oppgaven vil jeg belyse den risikofylte lekens plass i dagens barnehager. Dette vil jeg gjøre ved å ta i bruk pensumlitteratur, men også litteratur som er spesielt knyttet opp mot tema. Vil også benytte egne erfaringer, og ta i bruk intervju for å hente informasjon om hvordan barnehagene stiller til risikofylt lek.

«Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser» (Kunnskapsdepartementet, 2011:25)

I dag er ca 90 % av alle 1-5 åringer i barnehagen, mot cirka 60 % ved år 2000. (Statistisk Sentralbyrå, 2014) Vi ser en økning på 30 % i løpet av de siste 15 årene, noe som sier oss at samfunnet er i endring og at barnehagen har fått større plass i samfunnet. For noen tiår siden var barn den hjemmeværende mors ansvar, men har i dag har blitt avløst av den lærende institusjonen barnehagen. Dagens foreldre overgir ansvaret for sine barn til de ansatte i barnehagen, noe som gjør at fokuset på sikkerhet er i høysete.

I 2000 innførte dansken Hougaard begrepet «curlingforeldre» noe som beskriver trekk ved foreldre i dag (Larsen & Slåtten, 2002). Han mener at foreldre i dag, gjør alt de kan for at deres barn kommer seg smertefritt gjennom livet. Dette gjelder selvfølgelig ikke alle, men personlig ser jeg det som en generell og urovekkende tendens. Både foreldre og barnehager har beveget seg i en felles retning, hvor sikkerhet og velbehag er sentrale momenter. Hensikten er god, men man må være oppmerksom på at barn trenger utfordringer for å utvikle seg. Barnehagen skal gjøre barna klare til å møte samfunnet både på det psykiske og fysiske plan, og et samfunn der et skrubbsår er farlig, er ikke måten å gjøre det på. Dette overdrevne fokuset på sikkerhet og velbehag, går på bekostning av utfordringer og erfaringer. Sett opp imot sitatet fra rammeplanen ovenfor, kan man undre seg om dagens sikkerhetsfokus går på bekostning av barnas utvikling.

Som følge av samfunnsutviklingen har synet på barn og barndom endret seg i takt med samfunnet. Dette har ført til at barns medvirkning har fått stor plass i dagens barnehager. Det er bra at barna blir tatt på alvor, men når det gjelder å utfordre seg selv fysisk, så ser det ut til at barns medvirkning må vike for sikkerhetsfokuset.

På grunn av denne samfunnsutviklingen har noe av det som før ble sett på som vanlig lek, fått betegnelsen risikofylt lek. Lek som innebærer at barna utsetter seg for risiko blir sett på som farlig og blir ofte begrenset i barnehagen, noe jeg selv har erfart i mine praksisperioder. Jeg opplevde det derimot annerledes i en naturbarnehage. Hvor barna fikk møte en grad av risiko som jeg ikke hadde opplevd før, hvor dette var lagt i trygge rammer.

Derfor bestemte jeg meg for å se nærmere på hvordan de jobbet med risikofylt lek i en naturbarnehage og en tilnærmet tradisjonell barnehage. For å se om dette var en generell tendens. Derfor ble problemstillingen:

«Hvordan legges det til rette for barns risikofylte lek i utvalgte barnehager?»

De utvalgte barnehagene ble en naturbarnehage og en tradisjonell barnehage med Reggio Emilia inspirert tilnærming. Dette fordi jeg ville se om tilnærmingen var annerledes i barnehager med forskjellig profil.

1.1. Begrepsavklaring og avgrensing:

I oppgaven har jeg valgt å avgrense min problemstilling til barn mellom 4-6 år. Dette fordi det er de som søker størst utfordring i barnehagen, på grunn av deres modning og utvikling. Jeg har valgt å avgrense teoridelen til litteratur som direkte omhandler risikofylt lek eller voksenrollen, samt kort definisjon av profilene til barnehagene. Fordi disse momentene best belyser problemstillingen, og at omfanget av oppgaven tilsier at jeg må avgrense tema.

Utemiljø er en medvirkende faktor i barns risikofylte lek, jeg har valgt å definere utemiljøet som de uteområdene barnehagene bruker aktivt i sin virksomhet.

I oppgaven kommer jeg til å belyse problemstillingen ved bruk av litteratur fra Ellen Beate Sandseter, som er ledende på faglitteratur om dette tema og ta i bruk andre forfattere som nevner barns risikofylte lek sine fagbøker. Jeg vil også dra inn teori knyttet opp mot voksenrollen og grunnsyn, noe jeg ser på som essensielt for hvordan det jobbes med risikofylt lek.

Opgaven er bygd opp ved hjelp av kapitler og underkapitler. Oppgaven har et fokus på positive aspekter som barna får av risikofylt lek, og voksnes syn på barns risikofylt lek.

2. TEORETISK TILNÆRMING.

I denne delen av oppgaven skal vi se nærmere på barns risikofylte lek, voksenrollen og de voksnes syn på barns risikofylte lek. Som nevnt i innledningen er barns risikofylte lek blitt en egen kategori

innenfor barns lek. Derfor skal vi først se nærmere på hva som kjennetegner barns generelle lek. Motorikken til barn blir ofte utfordret eller satt på prøve i risikofylt lek, derfor skal vi se nærmere på motoriske utviklingstrekk for 4-6 åringer, siden oppgaven er avgrenset til denne aldersgruppen.

2.1. Lek og Motorisk Utvikling

Får å få en forståelse for hva risikofylt lek er må vi først se hva som kjennetegner barns lek.

Lillemyr(2011) oppgir syv punkter som beskriver sentrale trekk ved barns lek:

1. Leken har ikke noe mål ut over seg selv. Den gir indre tilfredsstillelse i kraft av seg selv.
2. Gjennom leken lærer barnet seg selv å kjenne, utvikler identitet
3. Lek stimulerer til estetiske uttrykk og kan gjenspeile estetiske opplevelser og erfaringer. Av og til går lek og estetiske opplevelser og erfaringer. Av og til går lek og estetisk aktivitet over i hverandre.
4. Lek stimulerer læring og utvikling generelt, samtidig som den gir informasjon om barnets nivå i læring og utvikling.
5. Lek som foregår som oftest i samspill med andre. Barnet lærer samhandling og kommunikasjon gjennom lek.
6. Lek stimulerer og gjenspeiler barnets sosialisering til nærmiljø, samfunn og kultur.
7. Gjennom lek utvikler barn sosial kompetanse, relasjoner og følelse av tilhørighet til gruppen.

(Lillemyr, 2011: 44).

I risikofylt lek søker barna utfordringer etter sine erfaringer og sitt ståsted i utviklingen. Den motoriske utviklingen er derfor sentral i barns risikofylte lek, og vi skal se nærmere på den motoriske utviklingen hos de eldste barna.

Haywood (1993) definerer motorisk utvikling som «den sekvensielle, kontinuerlige, aldersrelaterete prosessen hvor et individ avanserer fra enkle bevegelser til kompliserte motoriske ferdigheter» (Sigmundsson & Pedersen, 2000:15).

Det Haywood sier her er at barnet gradvis utvikler seg i takt med alder og erfaringer som bidrar til at de motoriske ferdighetene blir mer og mer avanserte. Barnets motoriske ferdigheter varierer selvsagt fra individ til individ, men man kan dra frem ulike motoriske ferdigheter som barnet ser ut til å beherske sett ut i fra forskjellige alderstrinn.

«4 åringene er inne i «overdrivelsens alder, også når det gjelder motorikken. Barn i denne alderen har så god kontroll over bevegelsene at de har moro av å gjøre dem «vanskelige» og på den måten øker spenningen» (Bruun, 1993:76).

Barn i 4 – års alderen har begynt å utvikle en god motorisk kontroll over sine bevegelser, og de merker at de behersker flere bevegelser med større vanskelighetsgrad enn tidligere. De behersker nå å balansere langs veikanten, de klatrer høyere enn før og de skifter mellom ulike bevegelsesmønstre, fra gange til løping. 4-åringen overdriver som nevnt sine bevegelser, noe som fører til at planleggingen av bevegelsene blir mindre presise og får dårligere flyt.

Bruun (1973) beskriver utviklingstrekket til 5 åringen slik: «Når barnet er omtrent 5 år, blir det mer modent i bevegelsene også mer økonomisk med kreftene, der 4 – åringen setter full fart og ofte ikke lykkes så bra på grunn av for stor hastighet og overskudd på kraft, planlegger 5-åringen bevegelsen bedre og mer direkte og gjennomfører dem med presisjon og dyktighet»(Bruun, 1993: 76). 5 åringen har nå utviklet en bedre kontroll over avspenningen i muskulaturen noe som medfører at det blir i stand til å bevege seg mer økonomisk og smidig.

2.2. Naturbarnehage

En av de utvalgte barnehagene var en naturbarnehage, og jeg skal derfor kort se på hva som kjennetegner en naturbarnehage.

En naturbarnehage er en barnehage som baserer seg på å være mye i naturen og at barna skal lære i og med naturen. Vedum, Dullerud, & Ødegaard(2005) definerer en naturbarnehage slik:

«Naturbarnehagen har naturen som arena for lek, opplevelse og læring. Målet er at barna blir kjent med naturen, og dermed også at de ønsker å ta vare på den» (Vedum et al., 2005:22). Kriterier som beskriver en naturbarnehage:

- Være i naturen
- Gi naturlige utfordringer i trygge omgivelser
- Gi nære naturopplevelser
- Lære dem å bruke redskaper som kniv og øks

(Vedum, Dullerud, & Ødegaard, 2005: 22)

2.3. Reggio Emilia

En av de utvalgte barnehagene hadde en Reggio Emilia inspirert tilnærming. Derfor skal vi kort se på hva som kjennetegner en Reggio Emilia barnehage. «Den pedagogiske filosofien Reggio Emilia er forankret i en dyp respekt for barnet og en overbevisning om at alle barn er født rike og intelligente, med en sterk drivkraft til å utforske verden» (Pettersen, 2009). De har stor tiltro til menneskets muligheter, og et stort fokus på barns identitetsutvikling og deres rettigheter. Gjennom å lære barna samarbeid har de tro på å skape en mer demokratisk verden.

Pettersen (2009) sier pedagogikken i Reggio Emilia er i stadig utvikling og har derfor ikke noen faste program som andre kan kopiere. Det er mange som lar seg inspirere av deres grunntanker og trekker dem inn i sin egen barnehagepedagogikk, hvor de utvikler den etter egne premisser.

2.4. Risikofylt lek

Sandseter(2007) laget en definisjon over risikofylt lek som deler den opp i seks kategorier som beskriver lek der barna møter risiko.

- Lek med stor høyde – fare for skade ved fall, som i klatring, hopping fra høyder, henge/slenge i høyder, balansere i høyde
- Lek med stor fart –ukontrollert fart og tempo der man kan treffe noe (eller andre), som i sykling i høy fart, aking, rutsjing, springing (ukontrollert)
- Lek med farlige redskaper – som kan medføre skade, som øks, sag, kniv, hammer, tau
- Lek nær farlige elementer - der man kan falle i eller inn i noe, som vann/sjø, bål, stup
- Lek som innebærer kamp – der barna kan skade hverandre for eksempel bryting, slåssing fekting med stokker
- Lek der barna kan forsvinne eller gå seg bort.

(Sandseter & Jensen, 2014: 14)

Risikofylt lek handler om å balansere mellom følelsene frykt og spenning – der man kjenner på begge følelsene samtidig. Risikoen for å skade seg er prisen man betaler for å kjenne på den intense spenningen og frykten. Desto større risikoen er, desto større blir mestringsfølelsen og gleden ved å ha behersket utfordringen. Barn som opplever å mestre risikoen vil stadig søke nye utfordringer og slik type lek gang på gang. Det er viktig å understreke at graden av hvor stor risikoen oppleves, er i høyeste grad individuell. «Et barn som klatrer opp til den andre greina i et tre, kan oppleve like mye stimuli som et barn som klatrer til topps» (Sandseter & Jensen 2014: 16). Barna søker spenning etter sitt utviklingsstadium ut i fra sine individuelle erfaringer og grenser.

Jensen & Osnes (2009) bruker ordet «Deep play» når de skal beskrive den risikofylte leken hos barn. De trekker særlig frem at dette er en type lek som setter krav til dristighet og vågemot. De sier at leken handler om å tøyne sine grenser og gjøre ting man nesten ikke tør eller mestrer. Opplevelsene de har rundt lek med risiko er at den ofte blir advart mot og av og til blir den forbudt.

2.4.1. Betydningen av risikofylt lek

«Gjennom å mestre risiko oppnår barna bedre evne til å vurdere fare. Barna får førstehåndserfaringer med sikkerhetsvurdering» (Lundhaug & Neegaard, 2013: 30).

De legger vekt på at når barna stadig må vurdere sikkerhet og konsekvensen ved å skade seg, utvikler de en bedre evne til å utføre egne sikkerhetstiltak for å ivareta sin egen sikkerhet. De fokuserer på viktigheten av at barna selv iverksetter sine egne sikkerhetstiltak og dermed greier å ivareta sin egen sikkerhet på bakgrunn av sin utvikling. Lundhaug og Neegaard(2013) skriver om at når barna møter risiko i leken blir barnet som helhet utfordret. Både det psykiske, fysiske og sansene blir satt på prøve, og de ser den risikofylte leken som en viktig del for barnets helhetlige utvikling. Gjennom risikoleken opparbeider barna en kroppslig måte å håndtere risiko. De trekker fram at risikomestring handler om å utvikle evnen til å vurdere risiko og utvikling av de motoriske ferdighetene, som igjen gjør at barnet blir bedre rustet til å takle risiko.

I boken *kropp, bevegelse og helse*(2010) bruker Osnes, Skaug & Kaarby uttrykkene subjektiv og objektiv risiko. «Den *subjektive* risikoen er den risikoen og spenningen som barnet selv føler og opplever i situasjonen, uavhengig om det reelt foreligger en fare eller en farefull situasjon» (Osnes, Skaug, & Kaarby, 2010: 143). De understreker at denne risikoen er i nær kontakt med tro på egne ferdigheter og erfaringsnivå. Et barn som ofte klatrer i trær og har utviklet god motorisk kontroll, vil derfor føle at risikoen er mindre for å skade seg, sammenlignet med et barn som har liten erfaring og dårlig motorisk kontroll. «En *objektiv* eller faktisk risiko oppstår når det foreligger en reell mulighet for at barnet skader seg, uavhengig av dets erfaringsbakgrunn» (Osnes et al., 2010:143). For å beskrive dette sier de at den faktiske risikoen for å skade seg i samme skibakke er ekvivalent for alle barn. Gjennom å oppsøke samme situasjon gang på gang vil barnets oppfattelse av risikoen nærme seg den objektive. På en slik måte får barn som søker farlige situasjoner et mer realistisk bilde på risiko.

Sandseter(2014) fremhever studier som sier at det er viktig for barna å få utfolde seg i kroppslige utfordrende aktiviteter. Dette er en måte for barna å utvikle sine motoriske ferdigheter og trene opp sine fysiske egenskaper (kondisjon, styrke i muskulaturen og utviklingen av et sterkt skjellet). Det kan se ut som risikofylt lek har stor påvirkning på barns motoriske utvikling, og er med på å gjøre barna kroppsbevisst.

«De leker seg til kroppsbevissthet, en sterkere kropp og bedre kontroll over dens muligheter og begrensninger, og blir i stand til å bruke den hensiktsmessig – både generelt og i risikofylte situasjoner spesielt» (Sandseter & Jensen 2014: 17).

Vi har nå sett på at risikofylt lek kan ha betydning for barnas utvikling av de fysiske egenskapene og

motorikken. Sandseter(2014) understreker at barn som utøver risikofylt lek vil også få verdifull erfaring og utvikle en god sosial kompetanse. En kategori som skiller seg ut med tanke på det er lekeslåssing mellom barna.

Rune Storli (2014) framstiller boltrelek og lekeslåssing som en sosial lek der hensikten til barna er å leke sammen kroppslig. Når et barn slår eller sparker et annet barn, kan budskapet være tvetydig. Det kan være en aggressiv handlingsform, men det kan også være det motsatte. Storli uttaler at mange voksne sliter med å forstå denne tvetydige kommunikasjonen som barna sender ut i slik lek. I slik kroppslig lek lærer barna å tolke kroppsspråket til de andre barna i leken og de handler deretter. Gjennom dette sier Storli at barna også lærer selvkontroll. Ved å oppfatte kroppsspråket og tolke verbale uttrykk, kan barnet justere intensiteten i leken ut i fra signalene til sine lekekamerater. Han fremhever at de voksne må bli mer bevisst på metakommunikasjonen barna sender ut i slik lek, og studere kroppsspråket til barna mens de er i leken.

Som Storli (2014) påpeker er lekeslåssing veldig avhengig av voksne som kjenner barns behov og er gode til å tolke dere signaler. Slik er det generelt i barns risikofylte lek. Derfor skal vi se nærmere på de voksnes betydning i risikofylt lek.

2.5. Voksnes betydning for risikofylt lek.

Gunnar Breivik(2001:12-35) peker på en samfunnsutvikling der hvor mer av barnas aktivitet blir styrt og er under kontroll av voksne. Han er kritisk til denne utviklingen og mener barna blir underforstått med at voksne ordner opp i problemer, og starter lek. Overgangen til voksenstyring kan man også se klart i barnehagene. Barna er i større grad under tilsyn av andre voksne enn foreldrene. Dette mener Breivik får konsekvenser som man ikke tenker over, barna får færre muligheter til å utsette seg for risikofylte aktiviteter, samt at de sjelden får leke fritt og ta ansvar på egen hånd. Barnehagen kan ikke risikere at barn blir skadet i og med de har ansvar for andres barn, samt at de har en rekke sikkerhetsforskrifter de må ta hensyn til. En slik samfunnsutvikling hevder Breivik fører til en forsiktigjøring av barns lek og oppvekst. Der fokuset på sikkerhet og kontroll fra de voksne er i høysete, og risiko i lek blir undertrykket for å etterstrebe sikkerheten.

Sandseter(2014) sier derimot noe annet enn Breivik. Sandseter framstiller resultater i en undersøkelse hun har gjennomført, at noe av det Breivik sier ikke er 100% korrekt. Hun viser at ansatte i barnehagen sjelden begrenser barnas risikofylte lek og at de er positive til slik lek. De begrunner det som viktig for barnas utvikling og at barna får erfaringer og lærer seg hva som er farlig. I følge (Osnes, Skaug & Kaarby, 2010) vurderer barn og voksne risiko på ulike måter. «Mens barnet

føler det har kontroll i en situasjon, vil voksne kunne oppfatte situasjonen som farlig. Barn og voksne vil dermed kunne ha ulik oppfatning av hvor risikofylt en lekesituasjon er» (Osnes et al., 2010:144). De sier at barn og voksne opplever risiko ulikt, slik at risikoen barna får utøve kan dermed bli justert innenfor de voksnes grenser. Dette er noe utsagnet av Litte, Sandester & Wyver underbygger.

«For barn i barnehagealderen vil ikke bare deres egen, men også barnehagepersonalets oppfatning av risikoen i en situasjon være avgjørende for hvor stor risiko de får anledning til å søke i leken. De begrensningene voksne setter for barnet i lek, er ofte tuftet på den voksnes egen oppfatning av hva som er farlig»

(Little, 2006; Little, Sandseter & Wyver, 2012) – (I Sandseter, Jensen 2014: 23).

Dette kan tyde på at de voksnes holdninger har stor påvirkning på hvor mye risiko barna får søke, og hvor mye risiko barna selv søker.

2.6. Det organisatoriske Isfjellet

En viktig faktor for at risikofylt lek skal finne sted i barnehagen er at man har diskutert dette i personalgruppen, og at det kommer til syne gjennom strukturer i barnehagen. I forhold til strukturer har vi to typer:

«De formelle aspektene er ofte nedskrevne og dermed synlige for alle. Vi har også synlig arbeidsfordeling og faste, synlige arbeidsgrupper og møter. De uformelle aspektene er ofte godt skjult.» (Gotvassli, 2013: 279). Dette lar seg illustrere i form av det organisatoriske isfjellet.

Figur 14.2 Formell og uformell struktur

(Gotvassli, 2013: 279).

Vi ser at det uformelle består av aspekter som kan være skjulte i en personalgruppe. Gotvassli (2013) trekker disse aspektene frem som avgjørende for organisasjonen, og at atferden til organisasjonsmedlemmene kan være sterkt knyttet til disse aspektene. Han fremhever at den uformelle strukturen består av grupper som utveksler meninger, som kan danne et grunnlag for å skape uformelle normer. Blir det uenighet knyttet til de formelle strukturene kan de utøve praksis på egne måter, og boikotte oppgaver på bakgrunn av misnøye.

«En kultur i barnehagen der de fleste oppfatter hva som er kjerneverdiene, og arbeider etter disse, vil over tid ha bedre forutsetninger enn andre barnehager til å nå sine sentrale målsettinger» (Gotvassli, 2013:217).

3. METODIKK

«Vitenskapelig metode er fremgangsmåter eller «teknikker» for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål» (Bergsland & Jæger 2014: 66). Det som er målet med metoden er å samle inn data som man skal analysere for så å ta i bruk i drøftingsdelen. Når det kommer til forskning finnes det tre ulike tilnærminger: kvalitativ forskning, kvantitativ forskning og metodetriangulering.

«De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle» (Dalland 2012: 112). Kvantitativ forskning omhandler metoder som befatter seg med tall, diagram og statistikk. Ved en slik tilnærming ønsker man å undersøke eller forske hos en stor gruppe, slik at forholdet mellom forsker og informasjonskilden blir mer distansert sammenlignet med kvalitativ metode. Spørreundersøkelse er et eksempel på kvantitativ metode, og resultatene ved en slik metode blir ofte framstilt som statistikk, prosenter, grafer eller andre former for statistiske framstillinger.

3.1. Forskertilnærming

I min oppgave har jeg valgt å bruke kvalitativ tilnærming for å svare på min problemstilling. For det første valgte jeg en slik tilnærming fordi jeg var ute etter å gå i dybden og få personlige holdninger og erfaringer om tema. For det andre ønsket jeg også å få et innblikk i hvordan det jobbes med tema i de utvalgte barnehagene. For det tredje så valgte jeg kvalitativ metode for å få et godt empirisk

grunnlag, på bakgrunn av at teori knyttet til tema er noe mangelfull.

Jeg vil si at jeg gikk mot oppgaven med et konstruktivistisk syn i og med at jeg allerede hadde gjort meg opp noen tanker og meninger om problemstillingen. Etter mine erfaringer hadde jeg noen tanker om hvordan det var, men dette er ikke tilstrekkelig for å si at det er slik.

Mitt syn på problemstillingen var konstruktivistisk, men i arbeidet med oppgaven hadde jeg en induktiv tilnærming. Holdningene for intervjuet var ikke å understreke at jeg hadde rett, men å undersøke om mine tanker og erfaringer stemte. Jeg hadde da en induktiv innstilling, og gikk ut for å samle data med et åpent sinn.

3.2. Utvalg

Når det kommer til de barnehagene jeg valgte å intervju, valgte jeg å rette søkelyset mot barnehager med forskjellig profil. En naturbarnehage og en tradisjonellbarnehage som jobbet etter en Reggio Emilia inspirert tilnærming. Grunnen var at jeg ville undersøke om det var ulikheter i de to barnehagene om hvordan de jobbet med tema for oppgaven. Jeg gjør dere oppmerksom på at resultatdelen kunne vært annerledes om jeg hadde intervjuet andre barnehager. Slik at funnene er ikke generelle.

3.3. Valg av metode

Før jeg begynte med undersøkelsen hadde jeg liten erfaring med hvordan de jobber med temaet i ulike barnehager. I løpet av min praksisperiode har jeg vært både i tradisjonelle barnehager og i naturbarnehager, og har sett store forskjeller med tanke på grensesetting i uteleken i de ulike barnehagene. I barnehagene med naturprofil har de et naturpreget utemiljø skilt seg ut med tanke på muligheter for fysisk utfoldelse for barna, sammenlignet med inngjerdete områder med lekeapparater og asfalterte uteområder. Ut i fra mine praksiserfaringer hadde jeg derfor en forståelse for at det var lagt mer til rette for risikofylt utelek i naturbarnehager, og valgte derfor å undersøke dette.

For å finne svar på min problemstilling så jeg det som hensiktsmessig å ta i bruk intervju. Jeg valgte å intervju en pedagogisk leder i en barnehage, og en friluftspedagog i den andre. Grunnen til at jeg valgte friluftspedagog og ikke pedagogisk leder, var at jeg hadde denne pedagogen som praksislærer. Jeg opplevde pedagogen som reflektert og hadde gode tanker og synspunkter angående barns lek

utendørs. Siden en av mine praksisperioder var i denne barnehagen, var jeg kjent med at de jobbet med risikofylt lek aktivt i hverdagen, og derfor ble det hensiktsmessig i forhold til mitt tema.

Jeg valgte å ta i bruk et halvstrukturert intervju for å samle inn data. «Når lærerforskeren skal gjennomføre et halvstrukturert intervju, har han eller hun noen relevante spørsmål klare på forhånd, men læreren er også åpen for at det kan tas opp tema som ikke var planlagt på forhånd» (Postholm & Jacobsen 2013: 75).

Grunnen til at jeg valgte halvstrukturert er at jeg ønsket å ha muligheten til å komme med spørsmål underveis i intervjuene. Jeg tok i bruk oppfølgingsspørsmål, og fikk stilt flere spørsmål som var relevant til problemstillingen. Intervjuet blir mer åpent sammenlignet med et strukturert intervju, som slavisk følger intervjuguiden.

Intervjuene ble dokumentert med lydopptaker, for så å bli transkribert i ettertid. Slik kunne jeg ha fullt fokus på intervjuobjektet under intervjuet. For å forsikre meg om at dette var godkjent av intervjuobjektene laget jeg et samtykkeskjema, hvor de underskrev og dermed aksepterte lydopptak (se vedlegg 7.2). Dette ble klargjort før intervjuets start.

3.4. Etske betraktninger

I min oppgave hvor jeg skal sammenligne hvordan det jobbes med risikofylt lek er det viktig å være oppmerksom på hvordan man framstiller det empiriske grunnlaget. Skulle det være forskjeller, må man være bevisst på at man fremstiller det på en slik måte at en ikke blir fremhevet fremfor noen andre. I tillegg til å nøye tenke gjennom hvordan man presenterer datagrunnlaget, er det viktig at man tenker på anonymiteten i teksten. «Når opplysninger ikke på noe som helst vis kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, verken direkte gjennom navn eller personnummer, eller indirekte gjennom bakgrunnsvariabler, da er opplysningene anonymisert» (Dalland, 2012: 103). For å oppfylle de kravene som Dalland nevner her har jeg lagt stor vekt på at opplysningene skal fremstilles konfidensielt. «Konfidensialitet medfører at man ikke offentliggjør personlige data som kan avsløre deltakernes identitet» (Bergsland & Jæger, 2014:85).

3.5. Analyse

Jeg har valgt å ta for meg de spørsmålene fra intervjuguiden som gir meg konkrete svar på oppgaven. Resultatene til barnehagene blir presentert under hvert spørsmål. Disse blir sammenlignet og drøftet i drøftingsdelen. Jeg brukte samme intervjuguide i begge intervjuene, og på denne måten kommer svarene fra samme grunnlag. Av etiske hensyn kommer jeg ikke til å vedlegge transkripsjon av intervjuene. Med fokus på anonymisering har jeg valgt å sitere intervjuobjektene, for å fremheve viktige aspekter som gjenspeiles i drøftingskapittelet.

4. RESULTAT

I resultatkapitlet skal jeg ta for meg resultatene som jeg fikk gjennom å intervju to med pedagogisk utdanning i barnehagen. Den ene personen var utdannet førskolelærer, og den andre var utdannet lærer med videreutdanning innenfor friluftsliv.

Med utgangspunkt i intervjuguiden tar jeg for meg ulike emner, noen av spørsmålene går inn i hverandre, derfor velger jeg de jeg synes er mest relevant i forhold til problemstillingen.

Med tanke på anonymiseringen har jeg valgt å kalle naturbarnehagen for Barnehage A, og den tradisjonelle med Reggio Emilia inspirert tilnærming for Barnehage B. Jeg har også valgt å skrive «de» istedenfor «han» eller «hun» for å gjøre synspunktene enda mer anonymiserte, og fordi jeg ser på personalet som et felleskap som jobber sammen og ikke som en og en.

4.1. Syn på barns risikofylte lek

Barnehage A vektlegger for eksempel at det flere ting som medfører risiko i en naturbarnehage kontra en tradisjonell barnehage, hvor de har sand under lekeapparatene. Det blir flere ting som vi voksne og barn må ta hensyn til. I tilfeller hvor dette løses på en naturlig måte og avdramatisere at ting er farlig, ligger det et enormt potensial i å lære barna å sette grenser for seg selv. Dette handler mye om utvikling og motorisk nivå i forhold til hva som er farlig.

Barnehage A:

«Lar du en 4-åring som er sterk i armene klatre, så kan det være fryktelig skummelt, men slipper man opp en 5-åring som har erfaring i forhold til klatring, og har kjent på hvor sine begrensinger ligger, så kan det oppleves som veldig trygt, selv om en 5-åring er 8 meter opp i et grantre.» Det er viktig at man tilpasser utfordringene etter utviklingsnivå, og dette er noe de tenker over hele tiden. Noen barn må nektes enkelte aktiviteter, inntil de er rustet for å klare utfordringene i aktiviteten. De vektlegger at skal man klare å sette begrensninger for seg selv, så må man ha blitt prøvd å utfordret

på sine egne grenser. De er opptatt av å ha en dialog med barna rundt det som er risikofyllt, for at barna skal bli mer bevisst og kan selv resonnerer seg frem til hva som er farlig.

Barnehage B ser på risikofyllt lek som nødvendig for barna. Viktig at barna får testet sine egne grenser og utfordringer samt kjenne på både behag og ubehag. Når de klatrer har vi ikke noen grense på hvor høyt barna skal få klatre, de klatrer til de har funnet sin grense og mestringsnivå. De synes det er viktig å la barna få kjenne at noe er ubehagelig, å få kjenne på det å bli redd. De vektlegger viktigheten av at barna skal få kjenne hva de mestrer å ikke mestrer, slik at de har noe å strekke seg etter. Barnehage B Understreker at dette skal gjøres under trygge rammer.

Dette handler om å behandle barn ulikt, de vektlegger at barna må få grenser ut i fra sitt utviklingsnivå og ferdigheter. Viktig at de voksne kjenner barna, slik at de kjenner barnas ferdigheter og vet hva de mestrer.

«Det å sy puter under armene til barna, synes jeg personlig er skremmende. De må få prøve seg og de må få lov til å falle å slå seg, det er sånn barna lærer med kroppen føler jeg»

4.2. Tilnærming til Risikofyllt lek

Barnehage A sier det er noe de diskuterer dette kontinuerlig, vurderer installasjoner om de er trygge. De tenker hele tiden hvordan de skal legge til rette for at aktivitetene de gjennomføres skal skje i trygge rammer.

De vektlegger viktigheten av å ha en felles forståelse og en felles måte å sette grenser på, men understreker at dette er personlig også. Det er forskjell fra person til person hva de synes er trygt, og dette kommer fra deres egen erfaring og kunnskap til enkeltbarnet. Det må man stå for som voksen. Det går jo litt på hver enkelt sin toleranse, men i bunnen må man ha felles kjøreregler som trekker de store linjene sammen, men vi må også ha rom for unntak. Det handler om å være bevisst på hva man gjør hele tiden.

Barnehage B sier de har ulike grenser som bunner ut i hvor trygg man er på selv. De vektlegger viktigheten med at de voksne skal utfordre seg på sine egne grenser til hva som er trygt. Følger vi det som er trygt hele tiden, blir ikke dette rett i forhold til barnet. Det er viktig at de voksne utfordrer seg på å ikke ha helt kontroll, men under rammer hvor sikkerheten fortsatt er der. Sikkerheten har vi i høysete.

Når vi voksne respekterer at vi har ulike grenser, så gjør barna det også.

4.3. Hvordan gis barna mulighet til risikofylt lek i deres barnehage?

4.3.1. Lek med høyde og fart

Barnehage A sa at det var klatring i forskjellige kategorier som falt under denne kategorien. Både på små hus og i trær, og dette er muligheter de har daglig i barnehagens virksomhet. De legger vekt på at de aldri hjelper barna opp i et tre for å begynne å klatre, barna må klare det selv. Når barna klatrer i trær skal det være en voksen tilstede. Barna har jo falt ned og mistet pusten, og slått på seg neseblod, men det er erfaring for de.

I forhold til fart blir det mye likt som i en tradisjonell barnehage. Løper du raskt og faller og slår hodet mot sandkassa blir dette like ille som å slå hodet mot en rot.

Om vinteren får de leke med fart når de aker. Dette er ofte en voksenstyrtaktivitet hvor barna må lære seg å vente på tur. Gir man fullt frislipp kan man få store skader, derfor vektlegger vi viktigheten av å vente på tur.

Barnehage B sier også at det er klatring i forskjellige kategorier som faller under dette emne. I klatrestativ som er høyt, på hus og i trær. Dette har de tilgjengelig i barnehagens uteområde. De vektlegger også at de aldri hjelper barna opp for å klatre, de må finne måter å komme seg opp på selv. Det finnes støtsand under noen av apparatene, men noen av de er det plen under.

I forhold til fart har de sykler og sparkesykler som barna får bruke, og de sykler opp og ned på en haug i uteområde. Tidligere var ikke dette lov på grunn av at det var for farlig, fordi 1-åringene kunne bli syklet ned. Da vektla de at de voksne måtte være der å gjøre det trygt for 1-åringen. «Vi må ikke legge begrensinger fordi det kan være en fare her, vi må så hva vi kan gjøre for at det ikke skal bli så farefullt»

4.3.2. Lek med farlige redskaper

Barnehage A vektlegger at de følger klare regler ved bruk av kniv. Hvor de bruker en bestemt plass til spikking, og barna må sitte før de åpner sliren, og de skal sitte helt til de er ferdige med spikkingen og kniven er på plass. Blir det brudd på reglene ved at et barn går å henter seg en pinne med kniven i hånden, så får de ikke bruke kniven mer den dagen. De vektlegger også at det skal være en voksen tilstede når kniver brukes, for veiledning å korrigerer av barna under aktiviteten. De vektlegger at spikking er en fin aktivitet, men de understreker at den må overvåkes av voksne.

De bruker også hammer og sag i et begrenset område, men dette får barna holde på med uten at de

voksne overvåker aktiviteten. De ser på det som veldig positivt for barna å få ta i bruk slike redskaper, både finmotorisk ved bruk av spiker og kniv, og de må lære seg å være forsiktig å lære seg å ta hensyn til de i rundt seg i aktiviteten. Barna kan skade seg i slike aktiviteter, men erfaringene og læringene de får ut av det, gjør at risikofaktoren er noe de tillater.

Barnehage B vektlegger at det de bruker relative grenser i forhold til de voksne når de bruker farlige redskaper. De sier at det er den voksne som bestemmer hvor mange barn som får spikke med tanke på sine grenser. Når den voksne har satt i gang en slik aktivitet, så må den være der til aktiviteten er over. De vektlegger viktigheten av at de voksne bestandig overvåker en slik aktivitet. Knivene som barna bruker er også skarpe, barna må få lære seg å spikke med en skarp kniv som gjør det lettere å spikke.

4.3.3. Lekeslåsing

Barnehage A understreker at de prøver å være i forkant med tanke på denne typen lek, slik at de unngår den går fra å være fordekt vold, for det kan det være. De poengterer at det er spesielt guttene som trekkes mot slik aktivitet. Som voksen må man kjenne barna og observere gruppedynamikken, slik at man som voksen kan gripe inn før det eskaleres. Man skal ikke nekte de slik aktivitet, å nekte barna å lære seg det sosiale samspillet som ligger i en slik aktivitet. De understreker at som i alt annet så må de voksne være tilstede.

«Det handler om måten man går inn som voksen, går man inn å avbryter å sier: «dette får du ikke lov til» så er det ikke så mye læring i det, men går man inn og prater om hva som skjer, og hvordan de involverte barna opplever det som skjer, å få de til å reflektere over hva som kunne vært gjort annerledes for å dette skulle vært unngått, så har man et stort læringspotensial i en potensielt farlig lek»

Barnehage B vektlegger viktigheten av å være tilstede og i forkant i sånn type lek. Hvor de har erfart at det har utviklet seg til ordentlig slåsing.

Barnehage B:

«Da synes vi det er viktig å snakke med barna i forkant eller når den aktiviteten foregår. Nå ser jeg at dere holde på med lekeslåsing, og det er helt okei og det er bra at dere prøver å utfordre dere på det. Det er samtidig viktig å gjøre de oppmerksom på at dette er bare en lek, dette må ikke gå videre til at det blir alvorlig»

De trekker frem at det spesielt gutter som utfordrer seg i slik aktivitet. Det hender at det blir små konflikter, det er ikke alt som kan avverges. De understreker at de synes det er viktig at barna får drive med lekeslåsing, men at det krever beviste og observante voksne.

5. DRØFTING

I det følgende kapitlet kommer jeg til å drøfte resultatene ved hjelp av henvisninger til teorikapitlet. For å belyse problemstillingen kommer jeg til å fremstille ulikheter og likheter på bakgrunn av mitt empiriske grunnlag, og sammenligne dette med teorien. Viktige utsagn fra intervjuobjektene blir tatt med for å underbygge teorien.

Jeg kommer til å trekke frem de punktene som jeg synes er viktigst ut fra definisjonene på risikofylt lek, og bruke intervjuobjektene erfaringer med disse for å belyse problemstillingen.

5.1. Syn på barns risikofylte lek.

Begge barnehagene er enige om at den risikofylte leken til barna i barnehagen er viktig for deres utvikling. De er enige om at gjennom risikofylt lek blir barna kjent med sine egne grenser og sitt eget mestringsnivå. Barnehage A trekker frem viktigheten med å avdramatisere det som er farlig og la barna få møte risiko i trygge rammer, så ligger det et stort potensiale for barna å sette grenser for seg selv. Barnehage B trekker frem viktigheten med at barna skal kjenne på følelsen av både behag og ubehag, og å faktisk kjenne at de blir redd.

Dette står bra i samsvar med Sandseter (2014). Der hun sier at risikofylt lek handler om å balansere mellom følelsene spenning og frykt. Noe som stemmer overens med det barnehagene sier ovenfor er det Jensen og Osnes (2009) sier i sin beskrivelse av farefull lek. Der de sier at leken handler om å tøyne sine egne grenser å gjøre ting som man nesten ikke tørr eller behersker.

Begge barnehagene vektlegger at det er viktig å kjenne barna, og la de møte risiko på bakgrunn av sine ferdigheter og sitt utviklingsnivå. Graden av risiko barna opplever i slik lek, kommer altså på bakgrunn av deres erfaringer og grenser sammen med deres motoriske utvikling. Intervjuobjektet i barnehage B beskriver hvordan de lar bli kjent med sine grenser innenfor klatring: «Når de klatrer har vi ikke noen grense på hvor høyt barna skal få klatre, de klatrer til de har funnet sin grense og mestringsnivå» Barnehage A sier også at skal barna klare å sette begrensninger for seg selv, så må de ha opplevd å utfordret sine egne grenser. Barnehagene er enige om at det er viktig for barna at de gis muligheten til å teste sine egne grenser å tøyne dem i eget tempo. Dette er i godt samsvar med Sandseter(2014). «Et barn som klatrer opp til den andre greina i et tre, kan oppleve like mye stimuli som et barn som klatrer til topps» (Sandseter & Jensen 2014: 16). Barna i begge barnehagene får muligheten til å bli kjent med sine grenser, å søke stimuli på sitt eget nivå.

Det barnehagene gjør med å gi barna muligheten til å teste sine egne grenser og sitt mestringsnivå

strider med (Little, 2006; Little, Sandseter & Wyver, 2012) – (I Sandseter, Jensen 2014: 23). Hvor de sier at det er den voksnes syn på det som er farlig som avgjør hvor mye risiko barna får søke. Dette stemmer ikke overens med det barnehagene sier om deres grenser i forhold til klatring. Hvor de sier at barna må utfordre sine grenser for å klare og sette sine egne begrensninger. Det kan se ut til at begge barnehagene jobber aktivt med risiko og ser viktigheten med at barna skal få teste sine grenser, som gjør at det ikke er voksnes syn som bestemmer risikoen i dette tilfellet.

Vi kan tenke oss en barnehage hvor barna ikke får muligheten til å bli kjent med risiko, sine grenser og mestringsnivå. Dette kan medføre at barna overvurderer sine ferdigheter når de først møter risiko, noe som kan medføre at barna pådrar seg skader på grunn av manglende erfaring med risiko og risikohåndtering.

5.2. Voksnes betydning for risikofylt lek.

For at barna skal få muligheten til å utfordre seg selv er det avhengig av de voksnes holdninger og at de har regler som tillater dette. Derfor skal vi nå se nærmere på de voksnes plass i denne leken.

Barnehagene er enige om at de voksne må være der for barna i deres risikofylte lek. De vektlegger begge at den voksne må legge til rette slik at barna får utfordre seg i forhold til deres grenser og sin utvikling. For at dette skal være mulig så er det en forutsetning at de voksne kjenner barnas grenser, og for at dette skal bli mulig må de voksne observere å delta aktivt med barna.

Intervjuobjekt i Barnehage A hadde et treffende sitat som beskriver dette:

«Lar du en 4-åring som er sterk i armene klatre, så kan det være fryktelig skummelt, men slipper man opp en 5-åring som har erfaring i forhold til klatring, og har kjent på hvor sine begrensninger ligger, så kan det oppleves som veldig trygt, selv om en 5-åring er 8 meter opp i et grantre.» Dette understreker det Bruun (1993:76) om motorisk utvikling. Hvor 5-åringen er mer smidig og planlegger bevegelsene bedre sammenlignet med 4-åringen.

For at barna skal unngå skader er det viktig med beviste voksne som barnehagene sier, som kan justere utfordringene ut i fra hvert barns utviklingsnivå.

Dette støttes også av det (Osnes, Skaug & Kaarby, 2010:143). Hvor de fremhever dette med subjektiv risiko. Graden av hvor stor risikoen barnet opplever kommer på bakgrunn av hvor stort erfaringsgrunnlag barnet har og hvor stor tro det har på egne ferdigheter. For å klare å justere utfordringene til barna må de voksne ha innblikk i barnas subjektive risiko, og justere de etter deres motoriske ferdigheter.

5.2.1. Grenser

Begge barnehagene snakker om viktigheten ved å ha en felles forståelse for hvordan man jobber. Det inntrykket jeg fikk var at Barnehage A har mer klare regler som gjelder for alle, men barnehage B opererer relativ grensesetting. Det er opp til hver enkelt voksen hva reglene blir, noe barn og voksne respekterer. De har felles regler, men de justeres individuelt av hver enkelt voksen.

Barnehage A sier at det er viktig med grenser som trekker de store linjene sammen, men det er rom for individuelle variasjoner, dette handler om at de voksne må være bevisst på hva de driver med hele tiden. Det kommer også an på deres erfaring og kunnskap om enkeltbarnet.

Det kan se ut til at begge barnehagene har funnet en måte å sette grenser på som fungerer for deres praksis. De gjør det forskjellig, men alle sammen er klar over hvordan det gjøres, slik at de jobber gjennom en felles forståelse.

Det står i tråd med det Gotvasslis sitat:

«En kultur i barnehagen der de fleste oppfatter hva som er kjerneverdiene, og arbeider etter disse, vil over tid ha bedre forutsetninger enn andre barnehager til å nå sine sentrale målsettinger» (Gotvassli 2013:217).

Selv om en den ene barnehagen opererer med relativ grensetting, så er dette noe alle respekterer. På en slik måte blir det at de jobber felles ut i fra sine individuelle grenser. Grensene ligger der, men de preges sterkt av personalets individuelle grenser. Det virker som begge barnehagene har diskutert grensesettingen grundig, slik at alle vet hvordan det fungerer i deres barnehage. De uformelle strukturene er godt gjennomarbeidet, slik at personalet forstår og jobber under felles forståelse. Med at alle jobber ut fra relative grenser som i barnehage B, kan det være veldig avhengig av den voksne som overvåker aktiviteten om barna får søke nok risiko, men barna kan igjen få søke mer risiko om den voksne tillater mye risiko.

5.3. Risikofylt lek i barnehagene

5.3.1. Lek med farlige redskaper

Begge barnehagene sier at de barna får spikke med kniv i deres barnehage, og begge vektlegger klare regler ved bruk av kniven. Det kan se ut til at flere barn får spikke samtidig i barnehage A, mens i barnehage B bestemmes antallet av hver enkelt voksens grenser. Begge barnehagene er enige om dette må være en voksenovervåket aktivitet. I barnehage A har de også et snekkerverksted som barna får bruke hammer og sag uten voksenovervåkning. Dermed kan det se ut til at barna får mer muligheter med bruk av farlige redskaper i barnehage A, i og med at de kan bruke hammer og sag uten at det overvåkes av voksne.

Begge barnehagene understreker at det er viktig at barna får erfaringer med farlige redskaper. Dette gjør at de får erfaringer med å håndtere risiko.

5.3.2. Lek med høyde og fart

Begge barnehagene trekker frem klatring i forskjellige kategorier når det gjelder lek med høyde. Det de får klatre i er også tilnærmet likt i begge barnehagene. Begge drar frem klatring i trær og klatring på små hus, barnehage B har i tillegg et klatrestativ som barna klatrer i. I barnehage B hadde de et tre som de kalte for klatretreet, mens i barnehage A snakket de om klatring i trær. Slik at det kan se ut til at barna kan klatre i flere trær i barnehage A, og dermed får mer erfaringer med lek med høyder. Noe som står i stil med (Vedum, Dullerud, & Ødegaard, 2005: 22) sin definisjon av Naturbarnehager. Der de er i naturen og får utfordringer i naturlige omgivelser. Begge barnehagene understreket at de aldri hjalp barn opp i trær for å begynne å klatre.

I forhold til lek med fart sa barnehage A at det var hovedsakelig aking og løping i høy hastighet som dekket denne kategorien. Barnehage B trakk frem sykling og sparkesykler som omhandlet denne kategorien. Barnehage A sa akingen ofte var en voksenstyrt aktivitet, der hvor det var stort fokus på å vente på tur. Barnehage B hadde en knaus i sitt uteområde som barna syklet opp og ned på. Tidligere hadde ikke dette vært tillatt siden dette kunne medføre skade på 1-åringen. Det er nå endret til at det er tillatt. «Vi må ikke legge begrensinger fordi det kan være en fare her, vi må så hva vi kan gjøre for at det ikke skal bli så farefullt»

Det barnehage B sier her stemmer godt overens med Osnes, Skaug & Kaarby (2010:144). Hvor at de voksne ser annerledes på risiko enn barna. På grunn av det kunne være farlig for 1-åringen medførte det at det gikk på bekostningen av de eldste. At de endret reglene overrasket meg positivt, det viser at selv om samfunnet endrer seg til stort fokus på sikkerhet, endrer de reglene til at mer risiko blir tillatt. Dette krever som de sier at de voksne må være der å gjøre det trygt for 1-åringen. Det som gjorde ekstra inntrykk var at det var i en tilnærmet tradisjonell barnehage det ble utført en slik endring, hvor jeg har opplevd sikkerhetsfokuset som ekstra stort. De voksne var kritisk til sine grenser, og dette førte til endring noe som faktisk førte til at risikoen ble lagt under mer sikre rammer for alle parter.

Det kan se ut til at barna i barnehage B har mer tilgang på lek med fart enn barnehage A. De kan bruke syklene i sitt uteområdet hver dag, noe barna i Barnehage A ikke har samme mulighet til.

5.3.3. Lekeslåssing

Under denne kategorien er barnehagene veldig enige med sine utsagn.

Begge barnehagene fremhever det med å være i forkant når det gjelder en slik lek. Både A og B understreker at de voksne må observere kroppsspråket til barna. Slik at de kan være i forkant før det utvikler seg til ordentlig slåssing eller være fordekt vold. Begge ser at det er spesielt gutter som tiltrekkes av lekeslåssing, og de er enige om at en slik lek ikke må nektes barna. For å belyse enighetene mellom intervjuobjektene velger jeg å ta med et sitat fra hver av dem.

Barnehage A:

«Det handler om måten man går inn som voksen, går man inn å avbryter å sier: «dette får du ikke lov til» så er det ikke så mye læring i det, men går man inn og prater om hva som skjer, og hvordan de involverte barna opplever det som skjer, å få de til å reflektere over hva som kunne vært gjort annerledes for å dette skulle vært unngått, så har man et stort læringspotensial i en potensielt farlig lek»

Barnehage B:

«Da synes vi det er viktig å snakke med barna i forkant eller når den aktiviteten foregår. Nå ser jeg at dere holde på med lekeslåssing, og det er helt greit, og det er bra at dere prøver å utfordre dere på det. Det er samtidig viktig å gjøre de oppmerksom på at dette er bare en lek, dette må ikke gå videre til at det blir alvorlig»

Man ser her at begge understreker at det er viktig å snakke med barna i forkant eller under aktiviteten for å skape læring. Som intervjuobjekt A sier, så er kan det være mye læring i en potensiell farlig lek, og de trekker frem læringen av sosialt samspill som ligger i slik lek.

Det de sier her i tråd med det Storli(2014). Hvor de voksne er observante i forhold til barns kroppsspråk og de er beviste på den metakommunikasjonen som forekommer når barn utøver lekeslåssing. Barnehage A trekker frem det sosiale samspillet i slik lek og Storli(2014) understreker at barna blir gode til å tolke hverandres kroppsspråk i en slik aktivitet, og de utvikler selvkontroll i en slik aktivitet.

Man kan spørre seg om det er forsvarlig å tillate lekeslåssing i barnehagen, og mange vil kanskje mene at dette fører til mer vold blant barna. Det er helt klart en aktivitet som krever overvåking av voksne. En slik lek kan lett utvikle seg fra lek til alvor, da er det viktig at de voksne oppfatter signalene til barna, for å avverge dette. Blir lekeslåssing godt lagt til rette for i barnehagen mener jeg det er rom for mye læring i en slik lek. Barna lærer seg selvkontroll, og de justerer kraften i bevegelsene ut fra lekekameratens signaler. De barna som enda ikke har utviklet denne evnen, kan

sammen med veiledning fra voksne gjøres bevisst på hvordan de andre barna reagerer, og dermed utvikle selvkontroll. For at en slik lek skal bli sett på som positiv å bli vellykket, krever dette voksne med kunnskap om lekeslåsing, og som er gode til å tolke signalene til barna. Dermed unngår man at leken utvikler seg til å bli vold.

6. KONKLUSJON

Når det kommer til min problemstilling «Hvordan legges det til rette for risikofylt lek i utvalgte barnehager?» Jeg vil si at begge barnehagene har en bevisst holdning til risikofylt lek, og det kan se ut til at alle i personalet er bevisst på hvordan de jobber. Noe som legger grunnlag for at barna får møte risiko i trygge rammer. Min oppfattelse er at barnehager som jobber med risikofylt lek er veldig opptatt av at barna skal møte risiko i trygge rammer, og etter sitt eget utviklingsnivå. Ser også at gjennom sin bevisste holdning til risiko, har de opparbeidet seg gode rutiner på sikkerhet. Siden barnehagene har forskjellig profil legger de til rette for risiko på ulike måter, i forhold til miljøet de har rundt seg. På noen områder legges det mer til rette i naturbarnehagen og på andre områder mer til rette i den tradisjonelle barnehagen med Reggio Emilia inspirert tilnærming. Alt i alt så vil jeg si at tilretteleggingen er ganske lik mellom de to barnehagene. Jeg heller mot at det tilrettelegges litt mer i naturbarnehagen. Dette fordi de har et større og mer varierende miljø hvor de kan tilrettelegge for risikofylt lek. Bortsett fra dette er tilretteleggingen tilnærmet lik, noe som gjør meg positivt overrasket. Jeg har sett at voksenrollen er alfa omega for at risikofylt lek skal forekomme Det gleder meg at min hypotese var feilaktig, og at jeg dermed kan si at profilen til barnehagene ikke spiller en avgjørende rolle for barns risikofylte lek.

6.1. Videre forskning

Dette er et tema som det hadde vært spennende å forske videre på. Det er mange elementer som hadde vært interessante å se nærmere på. Det hadde vært interessant observert barna i den risikofylte leken, for å se nærmere på voksenrollen. Jeg synes det hadde vært spennende å sammenligne barnehager med store geografiske forskjeller, for å se hvordan de jobber med temaet. Det hadde også vært spennende å se nærmere på forskjeller i kjønnsrollemønstret i risikofylt lek. Både med tanke på barn og voksne. Sett nærmere på om jenter søker samme utfordringer som gutter, og om menn og kvinner fortrinnsvis har samme grenser når det gjelder risiko. Skulle man gått dypere til verks ville jeg det vært spennende å se om det var forskjeller i utviklingstrekkene til barn som hadde blitt utsatt for risiko i leken og omvendt.

7. LITTERATUR

Bergsland, M.D., & Jæger, H. (Red.) (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Breivik, G. (2001). *Sug i magen og livskvalitet*. Oslo: Tiden Norsk Forlag AS.

Bruun, U.B. (1993). *Barns utvikling*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Dalland, O.(2012) *Metode og oppgaveskriving for studenter* (3.utg). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag

Jensen, M., & Osnes, H. (2009). *Kroppen i lek og læring: Sirkus i barnehage og skole*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Kunnskapsdepartementet (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Larsen, A.K., & Slåtten, M.V. (2010). *En bok om oppvekst – Samfunnsfag for førskolelærere*. 3 utgave. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjerke AS.

Lillemyr, O.F. (2011). *Lek – opplevelse – læring: i barnehage og skole*. 3 utgave. Oslo: Universitetsforlaget.

Lundhaug, T., & Neegaard, H.R. (2013). *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS

Osnes, H., Skaug, H.N., & Kaarby, K.M.E. (2010). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Pettersen, J.R. (2009). *Barnehageforum*. Hentet fra: Reggio Emilia inspirerer barnehager over hele verden.

http://www.barnehageside.no/db/dokumenter/www.radioen.barnehageside.no/filer/reggio_dok.pdf

Postholm, M.B., & Jacobsen, D.I. (2013). *Læreren med forskerblick: innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Sandseter, E.B.H. (2014). Boblende glede og sug i magen: risiko fylt lek i barnehagen. I (Sandseter, E.B.H., & Jensen, J.O. (Red.) *Vilt og farlig – om barns og unges bevegelseslek* (S 13-28). Oslo: SEBU Forlag.

Sandseter, E.B.H., & Jensen, J.O. (Red.) (2014). *Vilt og farlig – om barns og unges bevegelseslek*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Sigmundsson, H., & Haga M. (Red.) (2004). *Motorikk og samfunn: en samfunnsvitenskapelig tilnærming til motorisk atferd*. Oslo: SEBU forlag.

Sigmundsson, H., & Pedersen, A.V. (2000). *Motorisk utvikling: nyere perspektiv på barns motorikk*. Oslo: SEBU Forlag.

Statistisk Sentralbyrå (2014). Barnehager, 2014, endelige tall. Hentet fra <http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar-endelige/2015-05-04#content>

Storli, R. (2014). Born to be wild – barns boltrelek og lekeslåsning. I (Sandseter, E.B.H., & Jensen, J.O. (Red.) *Vilt og farlig – om barns og unges bevegelseslek* (S 80 – 96). Oslo: SEBU Forlag.

Thagaard, T (2013). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode. 4 utgave*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Vedum, T.V., Dullerud, O., Ødegaard, T. (2005). *Natur- og gårdsbarnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

8. VEDLEGG

8.1. Intervjuguide

Problemstilling:

«Hvordan legges det til rette for risikofylt lek i utvalgte barnehager?

Jeg ser det som hensiktsmessig å legge ved en detaljert og grundig definisjon av risikofylt lek. Dette fordi at det er temaet for intervjuet, og er derfor viktig at alle parter innehar enn grunnleggende kunnskap om tema.

Jeg velger å bruke Ellen Beate Sandseters definisjon i boken *Vilt og farlig (2014)*, her hun definerer risikofylt lek i seks kategorier.

- *Lek med stor HØYDE* – fare for skade ved fall, som i klatring, hopping fra høyder, henge/sleng i høyder, balansere i høyde
- *Lek med stor FART* – ukontrollert fart og tempo der man kan treffe noe (eller andre), som i sykling i høy fart, aking, rutsjing, springing (ukontrollert)
- *Lek med FARLIGE REDSKAPER* - som kan medføre skade, som øks, sag, kniv, hammer, tau
- *Lek nær FARLIGE ELEMENTER* – der man kan falle i eller inn i noe, som vann/sjø, bål, stup
- *Lek som innebærer KAMP* – der barna kan skade hverandre, for eksempel bryting, slåssing, fekting med stokker
- *Lek der barna kan FORSVINNE/ GÅ SEG BORT*, for eksempel i tilfeller der barna er uten oppsyn og ikke har «gjerder» for eksempel i skog og lignende

(Sandseter & Jensen, 2014: 14)

Bakgrunn:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvor Lenge har du jobbet som førskolelærer i denne barnehagen? 2. Hva var grunnen til at du utdannet deg som førskolelærer?
Barnehagen:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hva er barnehagens profil, og hvordan kommer den til syne i barnehagens daglige virksomhet? 2. Hvordan ser et godt fysisk utemiljø ut for deg? 3. Hva vektlegger dere i personalet i uteleken.
Risikofylt utelek:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvordan ser du på barns risikofylte lek? 2. Hvilken tilnærming har personalet til barns risikofylte lek(4-6 år)? 3. Hvilke muligheter har barn(4-6år) til å utfolde seg med risiko i deres utemiljø sett opp mot definisjonen ovenfor? 4. Hvilke regler har dere i forhold til risikolek? 5. Har dere klare regler på hvor grensene går med tanke på risiko? Eventuelt hvilke? 6. Har barnas risikofylte utelek vært tema på personalmøte, planleggingsdager?

	<p>7. Hvordan blir eventuelt jobbet videre med og synliggjort i den daglige virksomheten?</p> <p>8. Har medias økte søkelys mot dette temaet påvirket deres holdninger?</p>
Foreldresamarbeid:	<p>1. Hvilken påvirkningskraft har foreldrene på regler i uteleken? Klatring i trær, bruk av kniv, lek ved vann osv.</p>
Annet	<p>1. Har du noe du ønsker å tilføye?</p>

8.2. Samtykkeskjema

Jeg ønsker å ta opp vår samtale med en lydopptaker, fordi dette vil være en god støtte under analyse arbeidet i etterkant. Alle opplysninger om deg vil oppbevares konfidensielt under arbeidet med prosjektet, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i sluttproduktet. Lydopptak slettes så fort transskripsjon er gjennomført, og all data anonymiseres.

Jeg (informant) samtykker på at studenten får bruke lydopptaker under intervjuet.

.....

Signatur og dato